

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 875

מסכת גיטין ע"ז - פ"ג ♦ כלים כ"א, ב' - כ"ב, ד'

בס"ד, י"ט אדר א' תשע"ו

השבוע בגליון

- ♦ עגלה שנפלה מתא המטען
- ♦ למי שייך הכסף המונח בקופות?
- ♦ למי שייך הכביש?
- ♦ מקומה של עגלת אשפה
- ♦ ויכוח בין נוסע לבעל רכב
- ♦ כסף שנפל מנוסע

- ♦ בן זכר וארץ הקודש
- ♦ רווחי עסק המנוהל על ידי אשה, למי?
- ♦ אשה שזקוקה לעבוד בעת שבעלה אבל ל"ע

- ♦ גלימה ערבית תמורת פרעון חוב
- ♦ כלכלה תמורת דירה
- ♦ בזיונות, או חובות?
- ♦ אמירת קדיש תמורת תשלום
- ♦ ביקור בארץ ישראל, מצווה?
- ♦ מדוע לא עלו רבותינו האמוראים מבבל?

דבר העורך

פגישה עם רוטשילד

כמנהגנו מידי פעם, נתמקד השבוע בסיפור מפעים על יהודים של פעם. מה היינו מבקשים אם היה ניצב לפנינו הברון רוטשילד הידוע ואומר ברוב חסד: שאל ממני כל דבר שעולה על דעתך? ובכן, אין זו שאלה תיאורטית. כך בדיוק אירע ליהודי ירושלמי לפני כמאה שנה. תשובתו מפתיעה הרבה יותר מהצעתו של הברון.

מעשה מרגש שמור בצקלונם של בני משפחת גרוסמן, צאצאי בעל "הליכות ישראל", הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל, ראש ישיבת פינסק-קרלין, אשר הובא לידיעתנו על ידי נכדו, הרה"ג ר' נחמן גרוסמן שליט"א, מרצה בכיר שידידו רב לו בהפצת תורה ב"מאורות הדף היומי".

לפני כמאה שנה התגורר בשכונת בית ישראל בירושלים יהודי ירא ושלם, תלמיד חכם מופלג, מאנשי היישוב הישן, הרה"צ ר' משה שניאור זלמן גרוסמן, אביו של הגר"י גרוסמן זצ"ל. ר' זלמן היה חסיד קרלין ברמ"ח איבריו; יובל שנים לאחר פטירתו עוד סיפרו אנשים כי זכר תפילתו החמה אינו מש מלבם. בנו כתב עליו בזכרונותיו כי כל תפילה היה נושא בדמעות שלישי.

ביום מן הימים, בשנת תרע"ב, נשאו לבו לנסוע לרבו ה"ינוקא מקרלין". היה זה לפני יותר ממאה שנה. נסיעה כזו ארכה זמן רב ולפיכך הוא נפרד מכל בני משפחתו וקרוביו, בהם אחיו הרב שלמה לוי שהתגורר במשמר הירדן (על אודותיו סיפרנו בגליון 448). בשמוע אחיו כי הוא נוסע אל הרב, ביקש ממנו כי יזכיר בפני הרבי את מצוקתם של

דף/ה/ב הרי זה גיטיך ע"מ שתשמשי את אבא

גלימה ערבית תמורת פרעון חוב

בסוגייתנו נחלקו רבא ורב אשי לגבי בעל הנותן גט לאשתו, ומתנה כי הגירושין יחולו בתנאי שהיא תשרת את אביו. לדעת רב אשי, כאשר הבעל לא פירט את משך הזמן שבו עליה לטפל באביו, די בכך שתטפל בו יום אחד ולאחר מכן היא מגורשת. אולם רבא סובר שכוונת הבעל היתה שהיא תטפל באביו כל ימי חייו, וגירושה יחולו רק לאחר שתעשה כן. להלכה, נחלקו הפוסקים כיצד לנהוג (עיין שולחן ערוך אבה"ע סימן קמ"ג סעיף ח'). על פי דברי סוגייתנו הכריע בעל בן איש חי בשאלה מעניינת שהופנתה אליו, אך תחילה נקדים בביאור הרשב"א המפרש את דברי סוגייתנו.

כלכלה תמורת דירה: בבואו לבאר את דברי סוגייתנו כותב הרשב"א (עו/א), כי יש לדון אם גם כאשר אדם אומר לחבירו "בית זה נתון לך במתנה על מנת שתזון את אביו" סובר רב אשי שדי בכך שיזון את האב יום אחד בלבד. שכן, לכאורה, יש לחלק בין המקרים, משום שיתכן שדווקא לגבי בעל המתנה את תקפו של גט בטיפול באב, אנו אומדים בדעתו שאין כוונתו לדאוג לאביו אלא לצער את אשתו בלבד, ועל כן די בכך שהיא תשרת את אביו יום אחד, שגם בזה כבר נגרם לה צער. אולם, הנותן **ממון** לחבירו תמורת טיפול באביו, מסתבר, שכוונתו היא עסקית גרידא, וממילא, על חבירו לזון את אביו כל ימי חייו כדי שהדירה תעבור לרשותו, ואין די בטיפול חד-פעמי באב.

בזיונות, או חובות? יהודי הלווה לרעהו סכום כסף נכבד. בהגיע עת הפרעון נחה רוח טובה על המלווה והוא התנה בפני עדים, כי יוותר ללווה על החוב אם הלה ילבש גלימה ערבית, אשר כעדותו של הבן איש חי לא היתה משובחת ביותר: "והגלימא היתה בזויה מאותם הגסים שלובשים הערביים, גם היתה מזוהמת וישנה ויש בה כמה טלאים". הלווה האומלל העדיף בזיונות על פני פרעון החוב, ויצא לרחוב העיר כשהסחבה עטויה לגופו. לתומו חשב הלווה כי חובו נמחל.

לאחר זמן-מה מת המלווה, ולהפתעת הלווה טענו יורשי המלווה כי החוב לא נמחל מעולם, מאחר שהתנאי שהתנה אביהם - לא קויים! שכן, לדבריהם, כוונתו היתה שהלווה ילבש את הגלימה **כל ימי חייו**, ומשלא עשה כן אלא פעם אחת בלבד, לא התקיים התנאי ולא בטל החוב.

זעילוי נשמת

הר"ר **משה שמחה רובנר** ז"ל

בן יבדלחט"א ר' דוד וזהבה הי"ו נלב"ע כ"ג באדר ב' תשמ"ט

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידו הר"ר **דוד ומרת זהבה רובנר** שיחיו - פתח תקוה

זעילוי נשמת

הר"ר **מרדכי שלום לויטס** ז"ל

ב"ר מאיר ז"ל נלב"ע י"ח באדר א'

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **רבקה (אריקה) יעקבסון** ע"ה ב"ר יהודה ז"ל

נלב"ע י"ט באדר תשס"ד **תנצב"ה**

הונצחה ע"י בנה ידידו הר"ר **אריה ודורה יעקבסון** הי"ו

נר ה'
נשמת
אדם

אולם, בעל בן איש חי (ש"ת תורה לשמה סימן של"ח) הכריע, כי חובו של הלווה נמחל לו עם לבישת הגלימה במשך יום אחד. זאת, על פי המבואר ברשב"א, כי לדעת רב אשי בסוגייתנו, אם לעושה התנאי אין תועלת ממונית בתנאו ומטרתו היחידה היא לגרום צער לזולתו, אין צורך בקיום התנאי לאורך שנים, ודי בקיומו פעם אחת. לפיכך, לפי דעת הפוסקים שהלכה כרב אשי, פקע חובו של הלווה האומלל שהרי המלווה לא התנה עמו שילבש את הגלימה הערבית אלא כדי לצערו, ועל כן לבישתה במשך יום אחד נחשבת כקיום התנאי וחובו נמחל.

אמירת קדיש תמורת תשלום: דיון זה נוגע גם לגבי מי שמינה יהודי שיאמר אחריו קדיש בימי ה"יאראציט", שיש לדון כמה זמן עליו להתמיד באמירתו, כדי שייחשב כמי שמילא את חובו וקיבל את כספו ביושר.

דף ע"ב כי הווי מפיטרי רבנן מהדדי - בעכו הווי מפיטרי

ביקור בארץ ישראל, מצווה?

גמרתנו מספרת על אמוראים שעלו מבבל ללמוד תורה בארץ ישראל, וכשחזרו לארץ מוצאם, בבל, חבריהם מארץ ישראל ליווים והקפידו להיפרד מהם בעכו, כדי שלא לצאת מתחום ארץ ישראל.

מדוע לא עלו רבותינו האמוראים מבבל? התשב"ץ (סימן תקס"א) מבאר, כי אמוראי בבל לא השתקעו בארץ ישראל, משום שעקב כך הם היו צריכים להתבטל מתלמודם כדי לחזור אחר מזונותיהם. ומאחר שמבואר בגמרא (עירובין מז"א), שיותר לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ כדי ללמוד תורה, כל שכן שאין לאדם לעזוב את רבו שבחוץ לארץ כדי לעלות לארץ ישראל.

בן זכר וארץ הקודש: העיסוק בנידון זה מעורר שאלה מעניינת, האם גם מי שבא לבקר בארץ ישראל מקיים מצווה, או שמא רק מי שבא להשתקע בה.

מהרי"ט (ש"ת, חלק ב' י"ד סימן כ"ח) דן בנושא זה לגבי יהודי שהתגורר באנדרינופלה שבתורכיה ונדר נדר לאלוקי ישראל, כי אם תלד אשתו בן זכר, יסע לארץ הקודש לחונן את עפרה. במזל טוב, לשמחתו הרבה ילדה אשתו בן זכר, אך כאשר רצה לקיים את נדרו, התברר לו כי הסכום הדרוש למסע אינו בהישג ידו, וכמו כן "רעדה אחזתהו מגאון הים ומשאון גליו". למעשה, הנידון הוא, האם המבקר בארץ ישראל מקיים מצווה, ולפיכך, נדרו של האב הרי הוא "נדר מצווה", שאין להתירו אלא בשעת הדחק (שו"ע י"ד סימן ר"ג סעיף ג').

ביקור בארץ הקודש, מצווה? בנושא זה נחלקו הפוסקים. לדעת מהרי"ט, מצוות יישוב ארץ ישראל אינה מתקיימת אלא על ידי מגורים בה, וביקור בה בלבד אינו נחשב למצווה, ולפיכך, נדרו של האב המאושר אינו נחשב כנדר מצווה. אולם, תשב"ץ (סימן רמ"ח ס"ק י"ד) חולק על כך וסובר, שעיקר מצוות יישוב הארץ היא בקיום המצוות התלויות בארץ, ועל כן, גם המבקר בארץ ישראל על מנת לשוב, מקיים מצווה, ולפיכך, נדרו של האב נחשב כנדר מצווה. את דברי תשב"ץ מחזק תלמידו בעל כנסת הגדולה (מובא בתשב"ץ) בראיה יפה, מדבריו של רבי יוחנן (כתובות ק"א/א) האומר: "כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל מובטח לו שהוא בן העולם הבא", הרי לנו, שחז"ל שיבחו גם את המהלך בארץ ולא רק את המתגורר בה [ועיין מה שכתב בזה המהרי"ט שם].

לסיום, מן הראוי להדגיש את דברי הגאון רבי משה פינשטיין זצ"ל (ש"ת אגרות משה י"ד חלק ג' סימן קכ"ב), כי אף על פי שנפסק להלכה (רמב"ם הלכות מלכים פרק ה' הלכה ט'), שגם בזמן הזה אסור לצאת מארץ ישראל שלא לצורך, מכל מקום אין חובה ליושבי חו"ל לעלות לארץ ישראל [בעניין מצוות יישוב ארץ ישראל].

דף ע"ב איני ניזונית ואיני עושה

רווחי עסק המנוהל על ידי אשה, למי?

הגמרא בסוגייתנו מביאה את דברי רב האומר, שאשה יכולה לומר לבעלה "איני ניזונית ואיני עושה". כלומר: הואיל וחז"ל תקנו שעל הבעל לפרנס את אשתו ובתמורה לכך מעשי ידיה שייכים לו [משום איבה], על כן, אשה שמשתכרת באופן נאה, זכאית לומר לבעלה שהיא מוותרת על התקנה שהוא חייב לפרנס אותה, וממילא בטלה גם התקנה שמעשי ידיה שייכים לו.

מה דין עסקיה של נשות החיל? על פי דברי סוגייתנו דן מהרי"ט (חלק ב' ח"מ סימן ס"ז) לגבי נשים שהצליחו במסחרן עד שהפכו למפרנסות הבית. לכאורה, הואיל והאשה אינה נסמכת על בעלה, אם כן, גם אם אינן אומרת "איני ניזונית ואיני עושה", מעשי ידיה אינם שייכים לבעלה שהרי הוא אינו מפרנסה, ותקנה זו גורמת לה נזקים בלבד. מעניין לצטט את לשונו הזהב: "ומה שמספקא עלי בנשים האלו, שהנה גבירות, ונכנסות בחצרות שרי מלכים וטירותם, והמה כאניות

החקלאים שאינם מצליחים להתמודד עם מחלת המלריה המפילה בהם חללים.

על האניה נהג ר' זלמן בכל מנהגיו כבביתו. בערב שבת קודש כבר ישב ר' זלמן בפנית הסיפון, לבוש בקפטן ירושלמי וחבוש בשטריומל, והתכוון לשבת המלכה. שמש אדומה האטה את שקיעתה כדי להתבונן בחסדי הנלהב אחוז שרעפים, מזמר בהתרגשות את מזמור ק"ז בתהלים, כמנהג הבעש"ט הקדוש, ומשפטי פיזו בריקוד על פני הים הגדול: "יורדי הים באניות, עושי מלאכה במים רבים. המה ראו מעשי ה' ונפלאותיו במצולה. ויאמר ויעמד רוח סערה ותרוםם גליו... וישמח כי ישתוק, וינחם אל מחוז חפצם". באמירת לכו נרננה כבר עמד ר' זלמן וגופו נכסף לאלוקיו, לכה דודי לקראת כלה, מזמור שיר ליום השבת, כבעמדו בשטיבל ליד ביתו מידי שבת בשבתו. לאחר שעה ארוכה הוציא את מאכלי השבת מצקלונו וזימר לנותן השבת. נכספה וגם כלתה.

ר' זלמן אחז במנהגם של יחיד סגולה לא לעצום עין בליל שבת קודש, וגם על סיפון האניה בלב ים, הוא זימר ברגש רב זמירות ותשבחות לקל עליון, למד ועיין לאור הירח, ולא הבחין כלל באדון הדור פנים הניצב על עמדו ארוכות ומתבונן בו ממושכות.

במוצאי שבת נשמעו נקישות על דלת חדרו. זר מהודר עמד בפתח. "ריגשת אותי עד דמעות! אני חייב לך הכרת הטוב. הזמירות שלך החזירו אותי לימי קדם. הרשה לי להחזיר לך טובה. אני הברון רוטשילד - בקש ממני מה שתרצה, והנך רשאי לראות את הדברים כאילו כבר התקיימו". ר' זלמן לא היה מעשירי הארץ ואפילו לא מעשירי שכונת בית ישראל של הימים ההם... בביתו הותיר משפחה, ופרנסתו לא עלתה בנקל. מאידך גיסא, מיד הרהר לעצמו: באפשרותי לעשות למען הכלל, לרתום את הברון לעזרת היהודים המיואשים תחת מכת המלריה. עודו מהוהרר בינו לבין עצמו הוסיף הברון: אינך צריך להשיבני דבר כעת. הן נפליג בצוותא עוד ימים רבים. לכשתשלים בלבך את מאוויך - פנה אלי.

הברון פנה והלך, וכעבור דקות אחדות כבר דלק אחריו ר' זלמן. הוא מיאן להמתין זמן רב עם החלטתו, כך סיפר לימים, פן יובילו ליבו לבקשה אישית. לא אעשה לביתי, אמר לברון, אלא למען הכלל. הוא סיפר לברון על מכת המלריה המפילה חללים בקרב החקלאים וביקש את עזרתו. הברון רשם זאת לפניו והפגישה הסתיימה.

לאחר חדשים אחדים קיבל ר' זלמן מכתב מאחיו מארץ ישראל: הישועה הגיעה! כרכרות עמוסות ברופאים ובתרופות באו אל המקום ומומחים ששגרו מטעמו העלו רעיון לנטוע עצי אקליפטוס ששותים מים רבים וכן לבקר את המחלה. השמועות אומרות כי הברון הידוע רוטשילד עומד מאחורי הענייני הזה... כתב ר' שלמה לוי.

★

כשהיה הגר"י גרוסמן זצ"ל מספר מעשה זה על אביו, הוסיף והזכיר את דברי האור החיים הקדוש כי עם היצר הרע אין להכנס למשא ומתן - יש ליטול החלטה מיידית... במשא ומתן אין מוכשר מן היצר וסופו של הדיון ידוע כבר מתחילה... **יכולים** להעיד על כך אלפי לומדים בדף היומי שהחלטתם להצטרף ולקבוע עיתים לתורה נעשתה בשעה קצרה ונחושה. הם עצמם מעידים כי אם היו משהים את החלטתם כדי לדון בה מאוחר יותר, אפשר היו דנים בה עד עצם היום הזה.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. תפק: mendelson@meorot.co.il :03-570-67-93 דוא"ר

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף עז/א הזורק גט

אין גט בפרשת מזבח

כתוב בספר עולת אלעזר: בפרשת התמיד כתובות כל אותיות הא' ב' מלבד ג' וט'. מכאן שאין המזבח מחבב גיטין. זהו שאמרו להלן בסוף המסכת שהמגרש את אשתו הראשונה המזבח מוריד עליו דמעות...

דף פ"א שינה שמו ושמה

דקדוק בכתיבת שמות

מעשה בגאון רבי חיים מולאזין זצ"ל שכתב מכתב לבתו, שהתגוררה בעיר אחרת, חתמו ומסרו לשליח.

כשיצא השליח התחרט רבי חיים, החזירו והחליף את המכתב באחר.

בנו רבי יצחק שהיה נוכח בדבר, תמה: שני המכתבים זהים לחלוטין!

- לא דקדקת בני, הסביר לו רבי חיים. המכתב השני שונה מן הראשון באות אחת בשמה של בת. ירא אני פן יזדקקו לתת גט באותה עיר לאשה ששמה כשמה, ויעזרו במכתבי על מנת לידע כיצד נכתב שם זה ונמצאתי גורם תקלה חמורה... [יש אומרים שאכן כך אירע לבסוף, שמכתבו של הגר"ח שימש הוראה כיצד אותו שם נכתב...].

דף פ"א צריכה הימנו גט שני

בין קידושין לגירושין

פעם נשאל הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל על ידי השלטונות הפולניים על אודות רב שמפני הספק סידר פעמיים גט לאשה אחת, ומתנגדיו מצאו מקום להעליל עליו כי אינו ראוי לרבנות - למחר עוד יקדש אשה פעמיים. הסביר הגר"ח לשופטים הגויים:

סוחר להביא טרף לביתה ומכלכלות את בעליהן זה כמה שנים ומפרי ידיהן עשתו גם גברו חיל עושר ונכסים" וכו'.

אולם, המהרי"ט מסיק, כי כל עוד לא אמרה האשה "איני ניזונית ואיני עושה", רווחי עסקיה שייכים לבעלה משני טעמים: א. בתחילת דרכה כסוחרת כאשר לא היה די ברווחיה כדי לפרנס את עצמה, היא נסתמכה על שולחן בעלה. יוצא איפוא, כי מעולם לא נחשב העסק כשייך לה, שהרי כל פרוטה ופרוטה שהרוויחה בעבר נזקפה לזכותו, וכל השנים עושה היא עסקים בכספי בעלה. ב. אמנם כעת אין לאשה כל רווח מתקנת חכמים, אלא הפסד, אך מכל מקום, חזקה על אדם שכל עוד אינו אומר במפורש שברצונו לשנות את מצבו, הריהו מותירו על כנו. ומאחר שבתחילת חייהם המשותפים בעלה פרנס אותה ומעשי ידיה היו שייכים לו, אין המצב משתנה כל עוד שלא אמרה מפורשות שברצונה לשנותו.

יכולתה של האשה להצהיר "איני ניזונית ואיני עושה", מובאת על ידי הפוסקים גם כעצה לאשה שבעלה יושב שבעה ל"ע.

אשה שזקוקה לעבוד בעת שבעלה אבל ל"ע: כידוע, (מועד קטן כא/ב, שולחן ערוך יו"ד סימן ש"פ סעיף א') בימי ה"שבעה" אין אבל רשאי לעסוק במלאכתו ואף בניו הסמוכים על שולחנו אסורים במלאכה בתקופה זו, משום שמעשי ידיהם שייכים לאביהם וממילא מלאכתם הריהי מלאכתו של אביהם האבל (שולחן ערוך שם, סעיף ד'). לדעת חלק מן הפוסקים (דעת קדושים, אור יצחק יו"ד שם), מאחר שמעשי ידיה של האשה שייכים לבעלה, גם היא אסורה בעשיית מלאכה כאשר בעלה יושב "שבעה".

הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל (מכתבו הובא בפני ברוך עמוד ת"ס), ייעץ לאשה שנזקקה לצאת לעבוד גם בימים שבהם ישב בעלה "שבעה", שתאמר לבעלה את המובא בסוגייתנו: "איני ניזונית ואיני עושה", ושוב לא יהא עליה כל איסור לעסוק במלאכתה שהרי מעתה אין מעשי ידיה שלו [עיין ברמ"א, שולחן ערוך אבן העזר סימן ס"ט סעיף ד', האם אשה שאמרה "איני ניזונית ואיני עושה" יכולה לחזור בה].

דף עח/א לתוך קלתה מגורשת

עגלה שנפלה מתא המטען

מבואר בסוגייתנו שכאשר בעל מניח גט בכלי של אשתו, הרי זה כאילו נתן את הגט בידה, אף על פי שהכלי מונח בחצרו של הבעל. זאת, משום שבהסכמתו לכך שהכלי יונח ברשותו, הוא משאיל לה את המקום עליו הוא מונח, וממילא נחשב הכלי כאילו הוא מונח בחצרה והיא זוכה בגט, שהרי "חצרו של אדם קונה לו".

למי שייך הכסף המונח בקופות? הלכה זו נוגעת גם לגבי דיני ממונות רבים, ביניהם, מנהג המצוי בזמננו, שבבתי אבלים מניחים קופות צדקה עבור מוסדות שונים, שמאחר שניתנת רשות לגבאי הצדקה להניח בתוך הבית, הקופה, שהיא כלי של הגבאי, זוכה לו במעות עבור העניים, ואין רשות לשנות את ייעוד המעות (עיין שו"ת מנחת יצחק ח' סימן פ"ו).

למי שייך הכביש? בשאלה מעניינת דן בית דין שנדרש להכריע בתביעתו של נוסע כלפי נהג אוטובוס. באחד מעיקולי הדרך בואכה ירושלים, נפתחה דלת תא המטען ועגלה השייכת לנוסע הושלכה ממנה וניזוקה קשות, ועתה תבע הנוסע את תשלום הנזק מן הנהג. אחת מן השאלות אותן יש לברר היא, מאחר שאחד מן התנאים היסודיים לקבלת שמירה על חפץ היא בהכנסתו של החפץ לרשות השומר [לדעת מחנה אפרים, הלכות שומרים סימן ז', או על ידי קנינים אחרים], יש לדון, האם הכנסת העגלה לתא-מטען כמוה כהכנסתה לרשותו של הנהג, או שמא, מאחר שהאוטובוס נמצא ברשות הרבים, אין הדבר נחשב כהכנסת העגלה לרשותו.

במקרה זה הכריע בית הדין על פי דברי הראשונים (רשב"א ור"ן בבא מציעא ט/ב) המוכיחים מסוגייתנו, כי כאשר ניתנת לאדם רשות להניח את כליו בחצר הזולת, נחשב בעל הכלי כבעלים של הקרקע אשר עליה מונח הכלי. על כן, גם מקום עמידת האוטובוס אשר יש לו רשות לעמוד ברחובה של עיר, נחשב כרשותו של הנהג, וממילא הכנסת חפצים לתא המטען, נחשבת כהכנסתם לרשותו של הנהג [אמנם, יש לדון בכל מקרה ומקרה לגופו, ולברר היטב באלה אופנים נחשב הנהג כאחראי לפתיחתה הפתאומית של דלת תא המטען]. מעניין לראות כיצד סוגיה זו משתלשלת ונוגעת גם לדיני איסור והיתר, כאשר על פי דברי סוגייתנו הגר"י ווייס זצ"ל (שו"ת מנחת יצחק חלק ד' סימן נ"ו), לימד זכות על יהודי התפוצות לגבי בעיה הלכתית הנפוצה בחו"ל בערבי פסחים.

במקומות רבים בחו"ל אין העיריה מודעת לדיני הפסח הנוגעים לתושבים היהודים, וכך לא פעם הפסולת המצטברת בפחים בערב פסח, אינה מפונה אלא לאחר התקדש החג. נוהל זה עורר בעיה חמורה, כיצד על התושבים היהודים לנהוג בחמץ שבעגלת האשפה הנמצאת בחצרם.

לעילוי נשמת

הר"ר **ישראל מרגלית** ז"ל

ב"ר יוסף ז"ל נלב"ע כ"ב באדר א' תשס"ה

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידינו

הר"ר **יעקב מרגלית** ומשפ' שיחיו - פרס חנה

לעילוי נשמת

מרת **שאשא מלכה ג'ייקובס** ע"ה

בת הרב מנחם מנדל דסקל ז"ל

נלב"ע כ"ג באדר א' תשס"ה **תנצב"ה**

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הרה"צ ר' **יעקב מרדכי מרקוביץ** ז"ל

ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע ח"י באדר ב' תשכ"ז

תנצב"ה

הונצח ע"י בני ידידינו

הר"ר **צבי מרקוביץ** ומשפ' שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **שלמה לוי** ז"ל בן לוי ז"ל

ובנו **יאיר לוי** ב"ר שלמה ז"ל

נלב"ע י"ט באדר תשע"ב **תנצב"ה**

הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

מקומה של עגלת אשפה: על פי דברי סוגייתנו, בה מבואר כי נתינת רשות להנחת כלי בחצר, גם כוללת את השאלת הקרקע שמתחתיו, יכולים גם אותם יהודים לבוא אל המנוחה והנחלה. זאת, משום שפחי הזבל השייכים לעיריה, נמצאים בחצרותיהם, ובמתן הרשות לעירייה להניח את הפחים בחצר, גם הוקנה לה מקום הנחתם, ושוב אין החמץ נמצא ברשותם אלא ברשות העיריה... אמנם הוסיף וכתב, כי לכתחילה ראוי לשפוך חומר חריף על החמץ ולהפכו למאכל שאינו ראוי לאכילת כלב, אשר אין עליו שם מאכל כלל ועיקר.

כאשר רב מסדר קידושין פעמיים - יש לפטרו, שכן הקידושין הם ענין של קדושה ונעשים עם ברכה וכוס יין. אין לעשותם לבטלה. גירושין הם מעשה שילוח בעלמא, וניתן לעשותו עשר פעמים ואין בכך מתום. סברו השופטים הגויים וקבלו והרב נותר על מכונו.

דף עח/א חצר מהלכת היא

ויכוח בין נוסע לבעל רכב

מבואר בסוגייתנו, כי אף על פי שהשלכת הגט לתוך חצר או לתוך כלי של האשה, נחשבת כמסירתו לידה, מכל מקום, אין מועילה מסירת הגט לעבד של האשה, משום שהוא נייד ו"חצר מהלכת" אינה קונה. אלא שרבא (בבא מציעא ט/ב) מחדש, כי בעל סירה שדגים קפצו לתוך סירתו זוכה בהם מדין "חצר", כיון שהם נכנסו לרשותו. אמנם הסירה אינה עומדת במקום אחד, אך היא נחשבת כלי נייד ואינה "חצר מהלכת", כיון שתזוזתה אינה נגרמת מכחה העצמי, לעומת העבד הנע ממקום למקום בכוחות עצמו.

כסף שנפל מנוסע: בספר משפטיך ליעקב (חלק ב' סימן ל') מובא מקרה על אודות יהודי טוב לב, שהעלה למכוניתו שני נוסעים, שלא הכירו האחד את זולתו. לאחר זמן-מה ביקש אחד הנוסעים לרדת מן הרכב והשני המשיך בנסיעה. לפתע, גילה הנוסע הנותר סכום כסף נכבד במקום עליו ישב הנוסע שירד. חיפושים קדחתניים אחר הנוסע האלמוני העלו חרס, והתעורר ויכוח בין בעל הרכב לנוסע שמצא את הכסף, בדבר הבעלות על המציאה.

בביאור דיני רשות שזוכה לבעליה בדברים הנמצאים בתוכה, כתבו הראשונים (ראב"ד, רמב"ן, רשב"א, וריטב"א בבא מציעא ט/ב) כי כאשר הרשות אינה תלויה בדעת בעליה, כגון: עבד או בעל חיים, אזי, למרות שהם ממונו של אדונם, אינם כיד בעליהם לזכות עבורו בחפצים מדין "חצר", מפני שהם מהלכים ממקום למקום גם ללא דעתו. מעתה, במקרה הנידון, וודאי הוא שבעל המכונית זכה במציאה, שכן, אף על פי שהמכונית נעה ממקום למקום, אין היא פועלת אלא על פי הוראות בעליה, ושוב הרי היא כלי הראוי לשמש כיד בעל הבית לקנות בו מציאות [במקרה הנ"ל ישנה בעייה נוספת של "באיסורא אתא לידיה" והדבר יהיה תלוי במחלוקת הפוסקים, מהרש"ל ומהרש"א בבא מציעא כו/א, בגדרי "באסורא אתא לידיה"].

"התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

בדרך, בבית, בעבודה,
24 שעות ביממה
מתחברים לשיעור
המרתק

להאזנה חייגו:

073-2951342

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר
בכל יום משנה אחת
הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: 3029*

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

